

Jan Musch als Elias aan de telegraaf, die de stijging der gokaandeeltjes registreert te midden van de winstdeeltende vrienden.

ELIAS WEET HET BETER

Het Schouwtooneel heeft Rotterdam de première gegund van een nieuw Amerikaansch blijspel. Amerikaansch... en we weten dus, dat we over de constructie en de daarin schuilende zwakke plekken en overdadig uitspinnen van sommige scènes, en een groote oppervlakkigheid van behandeling maar niet het hoofd moeten breken. Maar we weten ook, dat Amerikaansch beteekent: vaart en élan en komische, onverwachte situaties met even onverwachte oplossingen.

De twee auteurs (Jo Swerling en Edward G. Robinson) hebben het stuk voorzien van twee hoogtepunten en ontkenningen.

In het tweede bedrijf krijgen we de sensationele ontmaskering van den oneerlijken secretaris Bil Carnack, die, zich voordoende als millionairszoon, Elias' lieve dochttertje ontfutselt aan den tobberigen drogist-bediende. Juist voor de ontvoering laat Elias hem toevallig tegen de lamp loopen en maakt hem ten huize van den millionair door een gelukkige manipulatie met de prullenmand onschadelijk. — Dan krijgt Elias van den daardoor aan hem verplichten beursman de kans van zijn leven in een grootscheepsche speculatie, die hij radicaal bederft, door bij het oploopen der gokpapieren het onderste uit de kan te willen halen en den gunstigen tijd voor winstnemen te laten verlopen.

Dat de idiote broer, wiens papegaaivocabulaire slechts de woorden: „Welzeker — in ieder geval — natuurlijk” omvat, onbewust aan de telefoon opdracht tot verkoopen gaf, redt gelukkig de zoozeer begeerde duiten voor Elias en den roodharigen drogist-bediende voor het kittige dochttertje.

Elias' aspirantschoonzoon, de drogistbediende (Carel Rijken) heeft den raad van Elias gevolgd en op het verkeerde paard al zijn en Josie's geld verwed. (Josie, Mary Smithuysen)

Elias typeert niet alleen de echt-Amerikaansche gokzucht, die hij zijn leven lang slechts op papier heeft kunnen botvieren, maar tevens de uiterste bet-weterigheid van een Israëlitisch handelaar (zoolang hij geen verantwoordelijkheid te dragen heeft) tegenover de kaartspelende vrienden en de speculeerende beurslui, en de politiek en de bokseers en de paardenweddens en de heele wereld.

We behoeven maar terug te denken aan vroegere creaties in dergelijke stukken, om te weten, dat Jan Musch hier weer de gelegenheid krijgt, volop, om den specialen, humoristischen kant van zijn talent recht te doen wedervaren: zoowel de bet-weterigheid tegenover zijn dagelijksche omgeving als zijn burgerlijk handeltje met den aan hem verplichten millionair worden gespeeld met uiterst rake typeering, waaraan alleen mindere rolvastheid nu en dan tekort deed.

De geblaseerde, meesmullen-de millionair was bij (den regisseur) Ko van Dijk in goede handen en de meeste andere meespelenden leverden loffelijk werk.

Zoo'n amusant oppervlakkigheidje heeft op het tooneel nog beteekenis als kunst in Musch' haast onnavolgbare typeeringsgave. F. D.